

4. Попович И. В. Методика экономических исследований в сельском хозяйстве. Учеб. пособие для экон. специальностей с.-х. вузов. Изд. 3-е, перераб. / И. В. Попович – М.: «Экономика», 1977. – 244 с.

5. Шапошникова С. В. Методы оценки эффективности управления организацией. Учеб. пособие / С. В. Шапошникова – Воронеж: Воронеж. гос. техн. ун-т, 2008. – 170 с.

Лаврінчук А.В.

магістр,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Характерні для теперішнього часу стрімкі зміни, нестабільність і жорсткість конкуренції на вітчизняному ринку диктують необхідність правильних і високопрофесійних дій, що стосуються аспектів управління на підприємствах, незалежно від їх розміру та галузевої належності. Особливо помітна роль професійного управління виявляється в умовах обмеженості або відсутності необхідних ресурсів. Однак поряд з проблемами професіоналізації менеджменту в даний час все більш актуальним постає питання щодо об'єктивної, достовірної та оперативної оцінки управлінської діяльності. Особливо гостро постає це питання, коли не вдається застосувати операційні методи зниження або збереження на стабільному рівні витрат, підвищити продуктивність праці, розширити внутрішні і зовнішні ринки або залучити додаткові фінансові ресурси, тобто в таких умовах, коли зовнішнє середовище диктує свої правила поведінки на ринку.

Дослідженням проблем оцінювання ефективності управління діяльністю підприємства присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких є представники і традиційної теорії ефективності управління (І.А. Маркіна, М.М. Максимцова, М.А. Комарова, О.В. Шепеленко, Л.А. Полонська), і сучасної (В.В. Прохорова, Л.С. Мартюшева, Н.Ю. Петрусевич, Ю.В. Прохорова, У.С. Расулова, І.С. Фоломкіна, Федорова М.М.). Серед них найцікавішими є роботи З.П. Румянцевої [2], Дж.К. Лафти [3], А.Н. Тіщенко, Н.А. Кизіма, Я.В. Догадайло [4], Р.С. Каплана, Д.П. Нортонна [6], І.І. Мазура, В.Д. Шапіро, Н.Г. Ольдерогге [7].

У сучасній науці і практиці існує багато підходів до визначення ефективності організації, але, до сих пір, відсутній єдиний методологічний підхід. Це пов'язано з багатомірністю даної категорії. Ефективність – це інтегральна і структурована характеристика діяльності організації, яка комплексно відображає успішність організації, відповідно місії, цілям і завданням.

Сьогоднішні дослідники рекомендують в ході аналізу управлінської діяльності використовувати переважно розрахункові методи і показники, що

описують організаційні особливості підприємств. Перевагою такого підходу є велика кількість нині відомих показників, формули їх розрахунку, недоліками – є наявність комерційної таємниці більшості показників, недостатнє смислове значення інтегральних показників оцінки, їх повна практична застосовність.

Досить важко визначити який-небудь єдиний критерій ефективності роботи організації, придатний для всіх структур і при будь-яких обставинах. Але в загальному вигляді виділяють чотири підходи в цьому питанні: досягнення поставлених цілей, використання ресурсів, оптимальність внутрішніх процесів і комунікацій, задоволеність персоналу.

Зазвичай виділяється кілька компонентів ефективності, які можна кількісно і якісно оцінити [4]:

1. Результативність (рівень досягнення поставлених цілей);
2. Економність (скорочення витрат і витрат);
3. Економічна ефективність (співвідношення результатів і витрат);
4. Ступінь впливу (прямі і непрямі наслідки дій).

Ефективність може визначатись як результативність системи, що виражається у відношенні корисних кінцевих результатів її функціонування до витрачених ресурсів.

Залежно від форми подання результатів і витрат розрізняють наступні категорії ефективності:

1. Технічна ефективність – результати й витрати вимірюються в натурально-речовинній формі;
2. Економічна ефективність – результати й витрати оцінюються у вартісній формі;
3. Соціально-економічна ефективність – ураховуються не тільки економічні, але й соціальні наслідки реалізації заходу [7].

Система показників ефективності проведення повинна давати всебічну оцінку використання всіх ресурсів підприємства й містити всі загальноекономічні показники. Дуже важливо, щоб розрахунки ефективності проведення велися безупинно: на стадіях проекту плану, затвердження плану, у міру його виконання.

Система показників ефективності повинна:

- відображати витрати всіх видів ресурсів, споживаних підприємством;
- створювати передумови для виявлення резервів підвищення ефективності проведення;
- стимулювати використання всіх резервів, наявних на підприємстві;
- забезпечити інформацією щодо ефективності проведення все ланки управлінської ієрархії;
- виконувати критеріальну функцію, тобто для кожного з показників повинні бути визначені правила інтеграції їх значень [8].

Підприємство є відкритою системою, яка взаємодіє із зовнішнім середовищем, тому оцінювання ефективності управління підприємством має проводитися на основі оцінок зовнішньої та внутрішньої ефективності управління. Оцінювання внутрішньої ефективності управління підприємством

має ґрунтуватися на узагальненій оцінці ефективності за окремими елементами, що складають цілісну систему управління підприємством [1].

Показники оцінки ефективності управління підприємством поділяються на кількісні та якісні. Кількісні показники визначаються шляхом розрахунку та застосовуються в оцінюванні таких складників ефективності управління як ефективність керуючої підсистеми управління (оцінювання ефективності управлінського персоналу, організаційної структури управління, технології управління) та ефективність керованої підсистеми.

Показниками оцінки внутрішньої ефективності управління підприємством є [1]:

1. Оцінка ефективності керуючої підсистеми:
 - оцінка ефективності управлінського персоналу;
 - оцінка ефективності організаційної структури управління;
 - оцінка ефективності технології управління;
 - оцінка ефективності організаційної культури.
2. Оцінка ефективності керованої підсистеми:
 - оцінка ефективності управління операційною діяльністю;
 - оцінка ефективності управління персоналом;
 - оцінка ефективності управління фінансовою діяльністю;
 - оцінка ефективності управління маркетинговою діяльністю;
 - оцінка ефективності управління інвестиційною діяльністю;
 - оцінка ефективності управління інноваційною діяльністю.

Якісні показники отримують шляхом експертних оцінок, їх застосовують в оцінюванні ефективності організаційної культури в межах визначення ефективності керуючої підсистеми управління та в оцінюванні зовнішньої ефективності управління підприємством за всіма складниками. Кількісні та якісні показники мають встановлюватися не менш ніж за два звітних періоди, що дає можливість визначати їх констатуюче значення та динаміку з метою врахування чинника часу при оцінюванні ефективності управління підприємством.

Отже, ефективність управління являє собою результативність діяльності конкретної керуючої системи, від якої потерпають в різних показниках як об'єкт управління, так і власне управлінська діяльність (суб'єкт управління), причому ці показники мають як кількісні характеристики, так і якісні. Оцінка ефективності управління в організації допомагає зрозуміти сильні сторони і недоліки, відповідність початковому плану, чи приводить діяльність організації до досягнення запланованих результатів і які зміни необхідно внести в процес функціонування організації, щоб зробити її більш ефективною та високо-конкурентоздатною.

Список використаних джерел:

1. Дудукало Г. О. Аналіз методів оцінювання ефективності управління діяльністю підприємства // Г. О. Дудукало – 2012. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1031>
2. Румянцева З. П. Общее управление организацией. Теория и практика / З. П. Румянцева: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 304 с.

3. Лафта Дж. К. Эффективность менеджмента организации / Лафта Дж. К. Учебное пособие. – М.: Русская Деловая Литература, 1999. – 320 с.
4. Тищенко А. Н. Экономическая результативность деятельности предприятий: Монография // А. Н. Тищенко, Н. А. Кизим, Я. В. Догадайло – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2005. – 144 с.
5. Каплан Р. С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию // Р. С. Каплан, Д. П. Нортон – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. – 320 с.
6. Мазур И. И. Эффективный менеджмент / Под общей ред. И. И. Мазура, В. Д. Шапиро, Н. Г. Ольдерогге – М.: Высшая школа, 2003. – 555 с.
7. Малин А. С. Исследование систем управления // А. С. Малин, В. И. Мухин / Учеб. для вузов. – М.: ГУ, 2002. – 400 с.
8. Dejneko O. A. Efficiency and quality of management of the machine-building enterprise / O. A. Dejneko. – Moscow: Mechanical engineering, 2006. – 24 p.
9. Мельник М. В. Анализ и оценка систем управления на предприятиях / М. В. Мельник. – М.: Финансы и статистика, 2009. – 136 с.

Марценюк Л.В.

кандидат економічних наук, доцент,

*Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна*

ПОБУДОВА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМ БІЗНЕСОМ

Після акціонування «Укрзалізниці» у жовтні 2015 року гостро постало питання щодо створення нової моделі управління на залізничному транспорті. Потрібні дієві програми залучення коштів вітчизняних та іноземних інвесторів задля розвитку та оновлення транспортної інфраструктури [1; 2; 3].

На думку автора, одним із перспективних напрямків інвестування коштів є розвиток залізничного туризму, а отже на порядку денному стоїть питання взаємодії приватних підприємців та державних перевізників в площині надання туристичних послуг пасажирам залізничного транспорту.

В площині вказаних проблем автором пропонується чотири варіанти побудови моделей управління туристичним бізнесом:

1. Організація в структурі ПАТ «Українські залізниці» структурного відокремленого підрозділу для виконання туристичних перевезень.
2. Організація в структурі ПАТ «Українські залізниці» дочірнього підприємства – юридичної особи для виконання туристичної діяльності.
3. Організація незалежних самостійних підприємств – юридичних осіб за участю ПАТ «Українські залізниці» та інших власників.
4. Організація самостійних підприємств – юридичних осіб, які орендують для організації залізничних перевезень нитку графіку.

Кожен з цих варіантів має певні переваги та недоліки. Використання кожного з варіантів обумовлено цілями туристичної компанії та ПАТ «Українські залізниці».